

Шляхи подолання мовних та комунікативних бар'єрів: методика викладання гуманітарних дисциплін студентам немовних спеціальностей: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г.Гудманяна, О.Г. Шостак, О.В. Ковтун. – К.: Талком, 2015. – 373 с.

С. 61-65

Еліотівські ремінісценції творчості Гарта Крейна

Колісниченко Анна Віталіївна, викладач

Національний авіаційний університет, м.Київ

Гарольд Гарт Крейн (1899 – 1932) – американський поет епохи модернізму. Поет, розбишака, малоосвічений, схильний до суїциду (до 16 років він двічі намагався вчинити самогубство), з юного віку виявив схильність до гомосексуалізму, алев той же час Крейн – фігура дуже важлива для американської літератури епохи модернізму.

Крейн жив дуже нерозбірливо й скандально, але вже з 18 років його роботи з'являлися в періодичних виданнях. Попри те, що всі його вірші читалися в Америці відразу й друкувалися в самих вагомих журналах (наприклад, «Критеріон» (Criterion) Т.Еліота, Broom, Poetry, LittleReview), за 32 роки свого життя Крейн має незначний творчий доробок, що складається зі збірки «Білі будівлі» (WhiteBuildings) (1926), поеми «Міст» (TheBridge) та низки незібраних поезій та циклів. Збірка «Білі будівлі» (WhiteBuildings) стала класикою американської літератури, а Ернест Сміт (ErnestSmith) одним із перших звернув увагу на те, що збірка все-таки має послідовну організацію віршів, що раніше вважалися довільно підібраними творами.

Поетика митця, дуже амбіційна в своєму масштабі та стилі, була сприйнята частково як відповідь на роботи найбільш впливового англomовного поета того часу – Томаса Стірнза Еліота. Спираючись на еліотівські ерудицію та поетичну технічність, Крейн вирішив писати проти песимістичного сприйняття модернізму Еліотом. Вальдо Френк вірив, що роботи поета – обдумане продовження грандіозних традицій у сучасному індустріалізованому світі [2], бо Крейн поєднав традиції з новим (хоча за життя так і не зміг знайти

підходящої теми). Він взяв у Еліота багатий словник, величний вірш, стиснення, неоднозначність, розуміння того, що поет має використовувати культурні патерни, включаючи літературну спадщину, релігійні та міфологічні традиції. Релігія Крейна цілком різниться від еліотівської: Еліот надавав перевагу християнському аскетизму, а Гарт Крейн відчував, що християнська міфологія уже непереконлива. Тому поет звернувся до такого національного культурного пласта як індіанська міфологія, поставивши собі за мету створити національний епос Америки.

Дивний стиль Крейна має багато модерністських стереотипів: порушення, скритність, відчуженість та концентрація на каламбурі мови. Тим не менш, вона також представляє очевидні відступи в тоні та емоційних реакціях. В.С.Муравйов стверджує, що Гарт Крейн – «відчайдушний ... шукач віршованого слова, того, що не підмінює і не «відображає», віднаходить дійсність» [1, с. 1]. Поезія Гарта Крейна є важкою, бо вона примушує нас заглибитися в неї повною мірою, щоб осягнути логіку й манеру письма, інакших від звичних нам. У його поезії слова напружені так, що вони переповнюють свій зміст і логіку. Еліот звертався до християнських цінностей як реакція на сучасний духовний декаданс, намагаючись знайти дорогу назад до релігійного досвіду у своїх літературних та критичних працях. Крейн експлуатує більш позитивне ставлення, звертаючись до сучасного досвіду, яким би хаотичним він не був, і бачить його джерелом нової духовності. Саме ці пошуки й призвели до такої складності його поезій. «Крейн постійно відтворював слова зсередини, напружуючи їх значення до межі ідіоматичної; ця постійність – ...безсумнівна ознака таланту. Значення слів, по суті, завжди ідіоми: у них є свій зсув, у них своє життя. Ми зможемо оволодіти ними й приєднатися до їх життя, лише вдумуючись в цю ідіоматику змісту, лише відтворюючи його» [1].

Отже, точкою початкового відліку для поета стала поетика Еліота, що викликала у Крейна, надзвичайне захоплення. Однак, окрім безмежної енергії, Крейн бачив у роботах Еліота, особливо в «Безплідній землі», цілковитий

песимізм, який він вважав помилкою. Для критика Алена Тейта крейнівська відмова від еліотівського песимізму – фундаментальна помилка. Цей песимізм – результат обізнаності в навколишньому світі, його індивідуальній свідомості, фіксованому відношенні до світу. Із усього цього Тейт робив висновки, що кар'єра Гарта Крейна – доказ думки Еліота про крах індивідуальної свідомості. Величний шанувальник Еліота, він погоджувався з надзвичайно великою важливістю традицій в роботах поета. Проблема поезики Крейна, як встановлено Тейтом, – це очевидний конфлікт між крайніми амбіціями його поетичних планів і масштабів. Алена Тейт виділив у творчості Крейна ще й романтичну традицію, провівши паралель із творчістю А.Рембо, але зазначав, що Крейн закрив свою чуттєвість у собі, продукуючи «філософію чуттєвості без точки зору» [4].

Еліот вірив, що значення поета не може оцінити, порівнявши його з попередниками, а лише у контексті традицій його літератури та літератури всієї Європи. Еліот ідентифікував часи модерну як часи абсолютного духовного декадансу. Саме в цьому Крейн відрізнявся від нього. Основою засудження Крейном еліотівського песимізму стало те, що Еліот нібито пропустив деякі важливі духовні події, які були характерними для модерну. Часи модерну, механізовані часи, сучасне демократичне американське суспільство (яке Еліот бачив таким, що гниє) мали якусь своєрідну духовність, яка, на думку Крейна, мала бути використаною поетом для духовного збагачення людства. Ці духовні цінності не відрізняються суттєво від традиційних цінностей, але вони постають інакшими в кожен час, і ця різниця не повинна бути пропущена поетами, а навпаки підкреслена. Еліот критикував ліберальні погляди на літературу – величність літератури не можна визначити виключно літературними стандартами. А Крейн вірив, що це і є той вид літературної свободи, що дозволяє винаходити поезію, здатну вести читачів по нових ділянках свідомості до нового емоційного й чуттєвого досвіду. Для такої поезії повинні віднаходитися нові методи, та новий технічний словник повинен бути застосованим у роботах. Г.Крейн пояснював важливість теоретичної \ технічної

побудови поезії тим, що ціль такого виду поезії полягає не в логіці, а в читацькому емоційному й чуттєвому досвідах. Вірші міститимуть цілу низку незвичних асоціацій між словами та символами, що може зрозуміти лише читач, що приділяє увагу попередньому досвіду. Творчість Крейна крізь призму творчості Еліота розглядає Вільям МакМен (WilliamMcMahon), але його висновки стверджують, що крейнівське слідування за Еліотом – наївне та неуспішне. Для критика Гарт Крейн – це лише людина, яка надягла маску Еліота [3].

У перших десятиліттях 20 ст. багато визначних поетів США, серед них Т.С.Еліот, Роберт Фрост, Маріанна Мур, Езра Паунд, Гертруда Стейн, Волас Стівенс та Вільям Карлос Вільямс, сильно протистояли сприйняттю надлишків (залишків) поезії кінця 19 ст. Ці автори відкидали елегантну, написану високим стилем поезію для того, щоб охопити більш «натуральним» стилем відчуття світу, вони експериментували з сучасною химерною дикцією та мовними патернами та уникали театральних та неприйнятних виявів емоцій. Гарт Крейн, однак, обирає протилежний шлях. Він типово віддає перевагу замислуватій риториці перед чистою уявою, гіперболізації перед розумінням. Він не любить верлібр. Він збільшує, а не скорочує, простір між його римовано-метричним віршем та повсякденною мовою, продукує нову метафору – важку і нелогічну, але попри свою «нелогічність» вона слугує для створення цілісного образу: «З дірок метро, із мороку льохів/ Летить безумець до поручнів твоїх/ В сорочці, ніби парус, жартома/ Кидає злегка безсловесний караван» («Міст»/ TheBridge) (переклад наш – А.К.).

Список використаних джерел

1. Харт Крейн – Стихи (Перевод с английского Михаила Еремина. Вступление В.С.Муравьева) // Иностранная литература, 1989, № 9, 26-30.
2. Frank, Waldo. An Introduction. In: Crane, Hart. Collected Poems. Liveright Publishing Corporation, New York. 1933.
3. McMahon, William. Hart Crane`s Mask: T.S.Eliot – Modern Age, 1997 –

Vol 39, № 4 –[Электронный ресурс]. – Режим доступа:
<https://home.isi.org/hart-cranes-mask-ts-eliot>.

4. Migliavacca, Adriano Moraes. Hart Crane. His Poetry in Presence and Meaning. Porto Alegre, Novembro de 2010.